

Kamenné památky Miletínska

Svatý Jan Nepomucký na Parkáni

Sochu svatého Jana Nepomuckého můžeme v Miletíně a jeho nejbližším okolí nalézt hned na třech místech. I to svědčí o obrovské oblibě tohoto českého světce, zejména v 18. a 19. století. A tato obliba trvá dosud, i přesto, že je dnes vnímán jako jeden z nástrojů rekatolizace barokních Čech.

Jan Nepomucký je částečně fiktivní postavou, byť založenou na skutečné historické osobnosti, Janovi z Pomuku, generálním vikáři svatovítské kapituly z konce 14. století. Ten se stal v březnu 1393 obětí politického boje mezi arcibiskupem Janem z Jenštejna a králem Václavem IV. Při výslechu byl mučen a utýrán k smrti, jeho mrtvé tělo pak biřici hodili do Vltavy. Podle legendy bylo později nalezeno v řece obklopené září pěti světél.

Janova mučednická smrt nebyla zapomenuta, avšak její okolnosti byly různý Jan Nepomucký dnesmi kronikáři během příštích staletí překrouceny a změněny tak, že

při svatořečení v roce 1729 prohlásil papež za svatého vlastně již zcela jinou osobu-fiktivního zpovědníka královny Jana Nepomuckého.

Sochy českého mučedníka vznikaly často ještě před jeho svatořečením, ba dokonce ještě před jeho blahorečením v roce 1721. Důkazem toho je i nejstarší miletínská kamenná plastika z roku 1701. Představuje Jana Nepomuckého v tradičním pojetí a s obvyklými atributy, jako kněze v klerice držícího kříž s ukřižovaným Kristem a palmovou ratolest, odznak mučedníka. Kolem hlavy má svatozář pěti hvězd.

Rok vzniku vyplývá z chronogramu obsaženém v nápisech na podstavci.

Na východní straně:

*Sit tibi LaVs et honor NepoMVCene Ioannes perpetVVs
Vere es serVVs In aXe Del*
[Buď tobě věčná chvála a čest Jane Nepomucký;
opravdu jsi služebník Boží na nebesích]

Na západní straně:

*ErVIt In VIVIs opVs IstVD gente PaLatskl hVIVs qVI
sanCtI noMen In orbe gerIt*
[Toto dílo postavil za svého života, z rodu Palackých
ten, který na zemi světcovo jméno nosil]

Díky nápisu známe i jméno fundátora sochy, Jana Jiřího Palackého. Z dochovaných pramenů vyplývá, že to byl sekretář tehdejšího majitele miletínského panství, hraběte Jiřího Fridricha z Oppersdorfu. Palacký v Miletíně působil přibližně v letech 1695-1703, kdy odešel na Oppersdorfovo panství v dolnoslezském Hlohově.

Sochu nechal původně postavit na křižovatce cest přímo před miletínskou zvonící, na místo, na kterém ve druhé polovině 20. století rostl smrk. Za časů faráře Augustina Buchtele (tj. asi v 60. letech 19. století) byl podstavec ohrazen kamennou balustrádou. Nechyběla ani železná kovaná lucerna na východní straně, jejíž část se dochovala dodnes.

Při bližším zkoumání je patrné, že postava Jana Nepomuckého držela původně kamenný kříž, jehož patka dosud zůstala ve světcově pravé ruce. Kdy a za jakých okolností byla nahrazena křížem železným není známo.

Pokračování na str. 17

Rok 1943

Jak šel čas

1756 Sochu opravil a polychromoval malíř Jakub Josef Russ z Litiče.

1870 V předvečer světcova svátku byla socha přenesena o přibližně patnáct metrů západně na místo, kde až do roku 1846 stávala stará škola. Přesun provedl kameník Václav Hlavatý za necelých 45 zlatých. Kamenné zábradlí bylo odstraněno. Sochu samotnou opravil a polychromoval miletínský malíř Josef Kolář, nákladem Antónína Krause.

1879 Na oslavu stříbrné svatby císaře Františka Josefa I. byly po obou stranách sochy vysázeny lípy. Ty zde zůstaly až do roku 1964.

1963 Socha zapsána do seznamu nemovitých kulturních památek

2004 Nákladem přesahujícím 115 000 Kč byla socha důkladně opravena. Povrch byl očištěn a zakonzervován, opraveny a pozlaceny byly krucifix a uvolněná svatozář, kterou svatý Jan již po několik desetiletí nosil kolem krku.

2008 Proběhla rozsáhlá úprava okolí věže a sochy sv. Jana. Byl pokácen smrk vysazený po druhé světové válce (tradiční miletínský vánoční strom), u sochy vysazené nové lípy a okolí parkově upraveno.

Panna Marie Lourská

U jižní stěny kostela stojí od roku 1915 nenápadná kaplička se soškou Panny Marie.

Světice je zde zachycena tak, jak se údajně zjevila v roce 1858 čtrnáctileté Bernardetě Soubirousově u městečka Lourdes v jižní Francii. Oblečena v dlouhém šatu se širokou stuhou a růžencem kolem pasu, stojí se

sepjatýma rukama ve vchodu do jeskyně, obrostlém růžovými květy. V nohách je nápis:

ORODUJ ZA NÁS PANNONEPOSKVRNĚNÁ!

Autorem je hořický sochař, rodák z Červené Třešněné Josef Deyl. Náklady nesla veřejná sbírka, ke které dal podnět Josef Fábín, poutník Lourdský.

Před sochou je opracovaný čtverhranný kámen, který sloužil jako modlitební klekátko. Sochu posvětil miletínský farář Filip Šubrt 13. května 1915.

Jan Hlavatý

Prameny a literatura:

Státní okresní archiv Jičín:

- Kronika Miletína, města a okolí. Svazky II, IV a V (Josef Špringer).

- MNV Miletín, Pamětní kniha 1953 – 1983 (František Kučera).

- Farní úřad Miletín, Pamětní kniha 1836 - 1920.

Dokumentace Městského úřadu Miletín.

LHOTA, Jan Nepomuk: Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky. Brno 1888.

RULÍŠEK, Hynek: Postavy, atributy, symboly. Slovník křesťanské ikonografie. Nakladatelství Karmášek 2006.

Na překladu z latiny spolupracoval Mgr. Petr Polehla, Ph.D.

Fotografie: Archiv muzea v Miletíně a autora

Panna Marie v roce 1950